LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO APRŪPINIMO SISTEMOS PAGRINDŲ ĮSTATYMAS

Šis įstatymas reguliuoja valstybinio socialinio aprūpinimo santykių pagrindus. Valstybinio socialinio aprūpinimo sistema yra visuomenės socialinio aprūpinimo pagrindas. Greta šios sistemos valstybėje gali egzistuoti įvairios visuomenės ir privačios socialinio aprūpinimo sistemos, kurių funkcionavimą reguliuoja įstatymai, reglamentuojantys tų organizacijų ir įmonių veiklą.

I. BENDRIEJI NUOSTATAI

1 straipsnis. Valstybinis socialinis aprūpinimas – valstybės nustatytų socialinių ekonominių priemonių sistema, teikianti gyvenimui reikalingų lėšų ir paslaugų Respublikos gyventojams, kurie negali dėl įstatymų numatytų priežasčių apsirūpinti iš darbo ir kitokių pajamų arba yra nepakankamai aprūpinti.

2 straipsnis. Valstybinio socialinio aprūpinimo sistema apima visus Respublikos gyventojus. Respublikos piliečiai, iš jų ir atliekantys Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą užsienyje, Lietuvoje nuolat gyvenantys užsienio piliečiai ir asmenys be pilietybės turi lygias teises į socialinį aprūpinimą, jeigu kita nenumatyta Lietuvos Respublikos įstatymuose ir tarpvalstybinėse sutartyse.

Lietuvos piliečiai, nuolat gyvenantys užsienyje, turi teisę į socialinį aprūpinimą, kai tai numatyta tarpvalstybinėje sutartyje.

Lietuvos piliečiai, laikinai gyvenantys užsienyje, turi teisę į socialinį aprūpinimą pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo numatytas normas.

3 straipsnis. Socialinis aprūpinimas įstatymų numatytais atvejais yra taikomas:

a) asmenims, sulaukusiems pensijinio amžiaus arba jaunesniems, jeigu jie dėl amžiaus negali dirbti pagal savo profesiją;

b) invalidams ir asmenims, laikinai netekusiems darbingumo;

c) maitintojo netekusioms šeimoms;

d) asmenims, kuriems reikalingas gydymas, medicininė profilaktika ir reabilitacija;

e) šeimoms, turinčioms vaikų;

f) asmenims, laikinai netekusiems darbo;

g) asmenims, kuriems būtina valstybės parama.

4 straipsnis. Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemą sudaro:

a) privalomas (valstybinis) socialinis draudimas;

b) socialinis aprūpinimas ir socialinė šalpa (parama) iš valstybės lėšų.

5 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo lėšomis aprūpinami Lietuvos gyventojai, visiškai arba iš dalies netekę pajamų, susijusių su darbu, jeigu jie dirba arba turi įstatymų numatytą draudimo (darbo) stažą bei kitais įstatymuose numatytais atvejais.

Valstybinį socialinį draudimą reguliuoja Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo, pensijų, užimtumo ir kiti įstatymai.

6 straipsnis. Valstybiniu socialiniu draudimu yra draudžiami:

a) asmenys, dirbantys pagal samdos (darbo) sutartis;

b) individualiai dirbantys asmenys (valstiečių ūkių nariai, laisvų profesijų ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytieji), taip pat fizinių asmenų statusą turinčių įmonių savininkai (bendrasavininkai-nariai).

Draudėjais yra darbdaviai ir patys draudžiamieji.

7 straipsnis. Socialinis aprūpinimas ir socialinė šalpa (parama) iš valstybės lėšų taikomi, kai vykdant demografinę, gynybinę, ekologinę ir kitokią politiką būtina garantuoti arba pagerinti kai kurių gyventojų grupių aprūpinimą.

Socialinį aprūpinimą ir socialinę šalpą (paramą) iš valstybės lėšų reguliuoja Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų garantijų, užimtumo, pensijų ir kiti įstatymai.

8 straipsnis. Valstybės nustatytas socialinio aprūpinimo lygis negali būti žemesnis už minimalų gyvenimo lygį, jeigu įstatymas nenumato ko kita.

2. VALSTYBINIO SOCIALINIO APRŪPINIMO SISTEMOS LĖŠOS

9 straipsnis. Lietuvos Respublikos valstybinis socialinis draudimas veikia kaip savarankiška finansų ir kredito sistemos grandis, kurios pagrindas yra Lietuvos Respublikos socialinio draudimo biudžetas.

Lietuvos Respublikos socialinio draudimo biudžetas yra savarankiškas ir neįtraukiamas į Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetus.

10 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifus nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

11 straipsnis. Iš Lietuvos Respublikos socialinio draudimo biudžeto išmokamos Valstybinio socialinio draudimo įstatyme numatomos išmokos.

12 straipsnis. Iš Respublikos valstybės biudžeto lėšų įgyvendinamos šios socialinio aprūpinimo priemonės:

a) mokamos pensijos ir pašalpos kariškiams ir jiems prilygintiems asmenims, karo ir karinės tarnybos invalidams bei jų šeimų nariams pagal atitinkamus Lietuvos Respublikos įstatymus ir tarpvalstybines sutartis;

b) mokamos socialinės pensijos ir pensijos asmenims, kurie nebuvo draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu arba buvo draudžiami trumpesnį negu pensijų įstatymo numatytą laiką, bei kitos įstatymais nustatytos išmokos.

13 straipsnis.

Socialinė šalpa (parama) teikiama iš Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų, iš kurių:

a) mokamos paramos šeimai pašalpos;

b) finansuojamos socialinės globos ir rūpybos bei Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo numatytos vietinės reikšmės nedarbo likvidavimo priemonės.

14 straipsnis. Globos ir rūpybos įstaigos (pensionatai) išlaikomos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų priklausomai nuo jų pavaldumo.

15 straipsnis. Socialinio aprūpinimo įstatymuose numatytos pastovios išmokos indeksuojamos Gyventojų pajamų garantijų įstatymo numatyta tvarka.

3. SOCIALINIO APRŪPINIMO INSTITUCIJOS IR JŲ FUNKCIJOS

16 straipsnis. Socialinės apsaugos ministerija formuoja ir įgyvendina valstybės socialinę politiką, aiškina socialinio aprūpinimo įstatymus, vykdo kitas funkcijas, numatytas ministerijos Nuostatuose, bei yra atsakinga už socialinio aprūpinimo sistemos funkcionavimą.

17 straipsnis. Socialinės apsaugos ministerija ir Vyriausybės nustatyta tvarka akredituotos socialinio draudimo įstaigos, taip pat ir esančios prie vietos savivaldybių, vykdo valstybinio socialinio draudimo įstatymo numatomas priemones bei, Vyriausybei pavedus, skiria ir moka šio įstatymo 12 straipsnyje numatytas išmokas.

18 straipsnis. Savivaldybės atlieka globos ir rūpybos funkcijas, sprendžia asmenų, kuriems reikalinga socialinė apsauga, šalpos ir aptarnavimo klausimus, organizuoja šio įstatymo 13 ir 14 straipsniuose numatytų priemonių įgyvendinimą.

Savivaldybės iš savo lėšų gali nustatyti papildomas lengvatas paramos reikalingiems asmenims.

19 straipsnis. Draudėjai vykdo tas valstybinio socialinio draudimo priemones, kurias įstatymo nustatyta tvarka deleguoja valstybinio socialinio draudimo įstaiga.

20 straipsnis. Ginčai, kylantys iš socialinio aprūpinimo santykių, sprendžiami įstatymų numatyta tvarka.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS
PIRMININKO PAVADUOTOJAS B. KUZMICKAS

Vilnius, 1990 m. spalio 23 d.
Nr. I-696